

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 8.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsako sredo popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 20— K
pol leta 10—
četrt leta 5—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrstjo. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. dvakrat . . . 60
. trikrat . . . 45

za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 30 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze Jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

DRAGO HUDE:

Novim tovarišicam in tovarišem.

Iz megle idealov stopate v resno delo, v življenje in trpljenje. Pozdravljeni, sobojevniki! Lepa in nad vse koristna je naša služba; izpolnjevanje jo torej moramo najvestneje.

Pripravite se na njo zato najskrbnejše, kajti ob straneh naših potov so naprave, ki streme za tem, da nam bodo metale polena pred noge, ki nas bodo zadrževale v opravljanju službe, in ki nam bodo delale težkoče, kjer se bo le dalo. Vi pa idite nemoteno dalje svojo, med trnjem začrtano pot. Učitelj bodi trd in neizprosni v stremeljenju za svojimi cilji. Noben stan ni bil do sedaj toliko zaničevan kot naš; za noben stan ni svet imel od pričetka in vse vekove do danes, tako malo razumevanja, kot za učiteljski. Pred nedolгим časom se je moral učitelj loviti za postranskimi zaslužki, ako je hotel živeti. Še danes ni razumevanja za šolstvo v ljudstvu, zato tudi ne za učiteljski stan. Še danes je po kmetih ljudi (v mojem okolišu 90 %), ki bi vse dali, samo da ne bi otroci morali hoditi v šolo. 25 % šoloobveznih otrok nisem mogel spraviti niti enkrat v šolo v celem letu. In mislite, da je bil kdo kaznovan? Bog obvari! Mladi tovariši, radi tega je treba naše šolske oblasti obrniti tako, da bo prišlo navzgor, kar je spredaj — smeti pa morajo proč.

Sodelavci! Teško bo vaše delo ali toliko lepše bo enkrat plačilo. Na svojem potu stisnite krepko gorjačo v roke in hajdi za svojim smotrom. Imejte vero v sebe in svojo moč, kajti verjemite mi, da se učitelj ne sme zanašati na druge. V vseh drugih stanovih je uradnik našel zaslobo pri svoji predpostavljani oblasti, le učitelja ni štivil okr. šol. svet dosedaj nikdar, pa če se mu je tudi godila očitna krivica. Naši dosedanji nadzorniki so bili le zato tu, da so pomagali drugim teptati po učiteljstvu. Nosilci so bili starega sistema, zato je gotovo, dokler se oni ne premene, toliko časa zaupanja v šolske oblasti in garancije za drugačno postopanje, še nimamo.

Namen naše šole ni bil, kakor predpisuje učni red, učenje, ampak nabiranje čunji, lipovega cvetja itd. Mlada tovarišica, ti boš stresla lepo glavico in si mislila: To je bilo v Avstriji, sedaj smo pa v prosvitleni Jugoslaviji. Jaz pa pravim: Mi smo še preveč v starih razmerah!

Zato pa je resnica: Mi orjemo šefe ledino. Tudi v Jugoslaviji še ne razumejo, koliko koristi ima država od šole in učiteljstva. Prišli smo od mačehe pod oskrbnika, a daleč, daleč imamo še do matere.

Mladi tovariši! Ker bo vsa državna moč v bodočnosti zavisela samo od višine ljudske izobrazbe, in ker more to dati ljudstvu samo šola, je sveta dolžnost vsake vlade, da zastavi vse sile za njo. Pri nas je začela država z nami šefe prizkušati, toda bi morala nositi šolo na rokah. Toliko časa pa, dokler tega ni, orjemo še ledino. Daleč imamo še do konca!

Prvo je, da se otresemo vseh onih faktorjev, ki so nam še s starim sistemom na vratu. Krajni šolski sveti, s svojimi predsedniki, ki so vsaj na Kranjskem »najboljši pedagogi«, nas tiščijo še vedno med svojimi kolena, in nam po svoji najsvetejši volji regulirajo sapnik do večjih in manjših vzdihov. Nadzorniki in okr. šol. sveti pa jim krepko pomagajo, da ostane toliko bolj ponižni — hlapci.

Ali že se vidi zora za gorami še skritega našega solnca. Ze prihaja razumevanje za šolo tudi v Jugoslavijo! Naši poslanci v Beogradu so pokazali pri glasanju za naš gnotni položaj na potrebo šole. Naše odrešenje prihaja. Zato pa naj gre upanje v vaša srca, trano sklenite delati, delati in zopet delati, za našo mladino za našo šolo, za naš stan! Našo mladino vzgojimo tako, da bo znala, kadar doraste, ceniti šolo in naš stan. Ne zanašajmo se na druge! Sami si moramo priboriti ugled, sami moramo zahtevati odpravo onih cudnih naprav — krajnih šol. svetov, ki nam mečejo trnje na pot. Delajmo složno, vsi za enega in eden za vse!

Nadajmo se, da kmalu oplodimo našo ledino ter je spremenimo v plodono snjivo.

V tem upanju — bodite pozdravljeni!

Sorodstvo — pri nameščenju na istih šolah.

Zadnji odstavek razpisa višjega šol. sveta z dne 10. rožnika 1919 št. 8070 se glasi:

»Krajni mestni šolski sveti naj pazijo, da ne bodo h kratu nastavljeni na eni in isti šoli oče-učitelj, ali oče in mati oba učitelja in hkrati sin-učitelj ali hči-učiteljica. Le proti učiteljskim zakonskim dvojicam ni pomisleka.«

Kot vzrok tej naredbi se navaja, »da bi vsled tega lahko nastale stranke med učiteljstvom ter se ugnezdilo gospodstvo učiteljske rodovine nad drugimi učitelji iste šole, kar bi povzročalo razpore in bilo v kvar šoli in v pohujšanje šolski deci!«

Ne morem si kaj, da ne bi k tej ne ravno preveč demokratični, ampak bolj avstrijski odredbi izrekel svoje pomisleke in ugovore. Nikakor pa s tem ne mislim odredbe kritikovati, ker vem, da je izšla iz najboljšega namena, da koristi šoli in ugledu učiteljstva.

Da bi bilo v kvar šoli, ako delujeta na isti šoli oče in sin ali hči, moram skoraj ugovarjati, ker sem že sam služboval na taki šoli, kjer sta bila oče-nadučitelj in hči-učiteljica. Napram nobenemu učitelju in učiteljici ni nadučitelj tako strogo nastopal, kakor proti lastni hčeri. Grajal je vsako najmanjšo nepravilnost, katero je pri nji zapazil, med tem, ko je nam drugim marsikaj pregledal. Mnogokrat je nas blagrovala hči-učiteljica, ker nimamo očeta za nadučitelja. In kako je pazil na njeno vedenje zunaj šole! On je bil namreč vedno mnenja, do mora biti njegova hči uzor učiteljice, da bi mu nihče od učiteljstva, niti od drugih ljudi, ne mogel očitati, da uživa njegova hči pri njem kako protekcijo. In kadar je bila kaka zabava, kako strogo je pazilo očetovsko oko na hčerko, med tem, ko se za nas druge ni brigal. Ali je bilo torej šoli v kvar, ker je bila hči-učiteljica na šoli. Menimo, da ne, ampak ravno nasprotno!

Kot drugi vzrok se navaja, da bi se ugnezdilo gospodstvo učiteljske rodovine nad drugimi učitelji, pri čemur bi trpel ugled učiteljstva. Gospoda moja, ako hočemo govoriti o gospodstvu učiteljske rodovine, moramo iti iskati vzroka istemu kam drugam.

Jaz mislim, da je vsaj 50 % žena nadučitelj, zlasti na deželi, ki v resnici izvršujejo gospodstvo in zunaj šole nad podrejenim učiteljstvom. Saj je imela celo soproga nekega nadzornika glavno besedo pri oddaji provizoričnih učnih mest.

Ako bi hoteli to zlo odpraviti, morali bi upeljati celibat za vse nadučitelje! Nisem nikakor proti učiteljskim zakonskim

dvojicam. Vprašam pa: Kdo ima večji vpliv ali soproga na moža ali sin, ozir. hči, na očeta? Bodimo odkritosrčni in pritrđimo — prvemu!

Po mojem mnenju toraj tudi ugled šole ne trpi, ako delujeta na eni in isti šoli oče in sin, ozir. hči.

Iz lastne skušnje vem, da so nadučiteljevo hčerko, kot učiteljico, ljudje mnogo bolj spoštovali kot ostalo učiteljstvo in to vsled tega, ker je bil njen oče nadučitelj.

Ako se pa pripeti sempatam slučaj, da bi se v resnici hotelo ugnezditi vsled tega gospodstvo učiteljske rodovine, sem pa jaz prvi, ki bi zahteval, da se temu takoj napravi konec. Saj smo imeli in imamo še vedno dovolj prijateljev, ki bodo skrbeli za to, da šolske oblasti dovolj zgotovijo o tem zvedo in to gospodstvo takoj preprečijo s tem, da prestavijo sina učitelja ali hčer-učiteljico pod drugo vodstvo.

Poglejmo pa sedaj še praktično stran, na katero se je treba v današnjih razmerah tudi ozirati!

Kako težko je začetniku učitelju ali učiteljici pri nastopu prve službe, zlasti v kakih zakotnih krajih, kjer niti stanovanja nima. Vse se ga brani vzeti pod streho, nihče mu ne mara dati hrane. Kako hitro izgubi tak učitelj(ica), v tem slučaju, svoje ideale, s katerimi je stopil v naš stan.

Nasprotno pa oni, ki je teh skrbi prost ter pride pod varno zavetje staršev, z veseljem nastopi svojo službo, ko mu odpadejo skrbi za stanovanje in hrano. Nadučitelj, ki ima sina učitelja, mi je rekel: »Ako mi dajo sina na mojo šolo, ga pustim pri učiteljstvu, ako ne, naj gre v drugo službo, k železnici, pošti, davkariji, sploh v tako službo, da bude v večjem kraju, kjer bude vsaj glede hrane preskrbljen. Tant je namreč bolj rahlega zdravja bil pri vojaki v najhujših soških bitkah, potem v italijanskem ujetništvu, a sedaj naj ga pošljejo morda v tak kraj, kjer bude zopet stradal in hiral ter legel v prerani grob. Vsaj eno, ali 2 leti bi ga imel rad doma, da se v domači oskrbi nekoliko pokrepča ter si nabavi najpotrebnejše obleke, obuvala in perilo. Ako gre drugam, mu njegova plača niti za hrano ne bo zadostovala. Saj stane danes ena sama obleka od 1000—1500 K, kje je vse drugo? Ali naj hodi bos in raztrgan v šolo? Ako ostane doma, si bude lahko toliko prihranil, da si vsaj najpotrebnejše nabavi.« Tudi jaz se popolnoma strinjam s tem očetom!

Vzemimo še drugo dobro stran skupnega službovanja očeta in sina, ozir. hčere, na isti šoli.

Letos nastopijo službe tako imenovani »vojni maturanti« in celo kakor se name-rava učiteljski III. letnika. Kje bude tak mladenič dobil boljše prakse, temeljitejšega pouka, kot pri svojem očetu? Očetu bude gotovo največ na tem ležeče, da se njegov sin čim najbolj izvežba za učiteljski poklic, ker sem mnenja, da ti »novo pečeni« učitelji ne bodo nadučiteljem v posebno veselje. Nadomestiti jih bude pa vsekako treba le na večrazrednicah, da bodo lahko hospitirali pri starejših kolegih in kolegijnjah.

Oče, ki ima že sina učitelja, je gotovo starejši, torej bude sina tudi uvajal v prakso tudi s tem, da mu pomaga pri njegovem uradnem poslovanju, pri čemur bude dobil sin tudi upogled v praktično šolsko življenje.

In hči-učiteljica bo pomagala v prostih urah materi pri kuhanju, gospodinjstvu, kar bude zopet le nji, a tudi pouku gospodinjstva v šoli v korist.

Mislím, da mi ni treba še nadaljnih dokazov, da ni niti v kvar šoli, niti v po-

hujšanje šolski deci, ako delujeta na isti šoli oče in sin-učitelj ali hči-učiteljica.

Ugled učiteljstva in napredek šole vsled tega ne bude prav nič trpel, ampak po mojem mnenju, še pridobil.

Opisal sem samo solnčne strani teh slučajev, oglašaj naj se morda kdo drugi, s senčnimi stranmi. Oglasijo naj se zlasti nadučitelji-očetje sinov in hčera-učitelj(ice).

Višji šolski svet naj pa blagovoli omenjeno odredbo razveljaviti ali pa vsaj ublažiti. Nadučitelj-oče.

KOMPOLJSKI:

Šolstvo v Mariboru.

Zadnji čas se je precej živahno razpravljalo, posebno v krajevnem časopisu, o šolstvu v Mariboru. Zato ne bo odveč, ako tudi v stanovskem glasilu učiteljstva izpregovorimo o tem vprašanju, ki je jako velikega pomena za razvoj in bodočnost naše najvažnejše severne postojanke.

Za srednje šolstvo je že padla kocka. Odpravljeni bodo vsi nemški srednješolski zavodi iz Maribora. Nemci bodo lahko študirali v Ljubljani, na nemških zavodih, dokler jih bude zadostno število. Rešitev tega vprašanja se mora imenovati zelo srečna in temeljita v vseh ozirih. Morda se zdi našim, maloštevilnim, pravim Nemcem kruta na prvi pogled. A država mora računati z bodočnostjo, kadar se preureja in si postavlja temelje. Čemu bi sama dajala priliko za škiljenje preko mej in vzdrževala umetno v obmejnem mestu, sebi nasprotujočo narodnost, ki jo je vzgojil in vzdrževal znani unicum — avstrijski sistem. Uverjeni smo, da bodo sedanji nasprotniki te temeljite preosnove čez nekaj let še hvaležni, da se je zgodilo tako. Nemci se bodo v Ljubljani temeljito priučili slovensčine in tudi njihova državopolitična vzgoja se bude vršila nemoteno bolje, nego bi bilo to možno v obmejnem Mariboru, kamor bude često pljusnil val razpoloženih njihovih bratcev iz Nemške Avstrije, preko mejnih kolov.

Drugače je z nižjeorganiziranim šolstvom, z ljudskimi in meščanskimi šolami. Širša javnost je najbrže mnenja, da so se te šole tudi že preustrojile, ko se je slišalo in pisalo o prevzetju narodnega šolstva v Mariboru in okolici začetkom meseca aprila, po slovenskem učiteljstvu. Temu pa ni tako! Medtem, ko je prevzelo naše učiteljstvo vsa učna mesta v bližnji okolici, kar je bilo edino pametno in umestno, je bilo nameščenih na mestnih ljudskih in meščanskih šolah le nekaj Slovencev in so prešla edinole voditeljska mesta v izključno slovenske roke.

Vsled tega je zelo težavno stališče za učiteljstvo obeh narodnosti, zlasti v sedanjih razburljivih časih, ko pogosto zavzame politično naziranje in narodnostno mišljenje ono stališče, katerega bi nikakor ne zavzelo v normalnih časih in razmerah. Saj otroci ne vidijo v svojih učiteljih — učiteljev, ampak samo eksponente te ali druge narodnosti. Da je bilo delo našega učiteljstva mnogo težje od dela nemškega učiteljstva, je samoobsejni umevno. Saj so prišli naši ljudje v nove, zelo težavne razmere in so morali prevzeti težjo polovico bremena na svoje rame. Morali so poučevati slovensčino v razredih svojih nemških tovarišev in se niso mogli vesti nežerirano, ravno zaradi njih. Marsikateri Slovenec se je bridko pritoževal, da mora ravno sedaj, ko imamo svojo državo, poučevati nemško, pisati nemške zapisnike in občevati v šoli